

HIP HERGEBRUIK

Econoom en journalist **Annegreet van Bergen** (auteur van o.m. *Gouden jaren* en *Het goede leven*) bezoekt voor de serie *Hip Hergebruik* verouderde industriële complexen die nu voor bedrijfsbijeenkomsten en evenementen worden gebruikt. Zij duikt in de geschiedenis en onderzoekt hoe, wanneer en waarom deze panden door de oorspronkelijke gebruikers werden verlaten.

Villa Augustus, Dordrecht

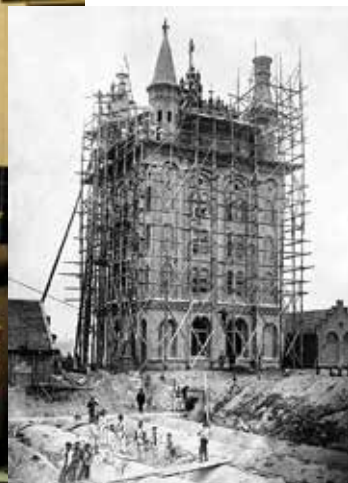
Zo'n 150 jaar geleden werd duidelijk dat cholera-epidemieën niet werden veroorzaakt door miasma's, uit stinkende grachten en open riolen afkomstige kwalijke dampen. Nee, bacteriën bleken de boosdoeners.

TEKST ANNEGREET VAN BERGEN // FOTOGRAFIE RIES VAN WENDEL DE JOODE

Die bacteriën zaten in het drinkwater dat mensen uit dezelfde grachten en sloten haalden als waarin ze hun afval, inclusief de inhoud van hun po, loosden. Indertijd was dit een baanbrekend inzicht. Uiteindelijk leidde het ertoe dat Nederlandse gemeentes waterleidingen aanlegden om hun bevolking van veilig drinkwater te voorzien. Dat ging niet zonder slag of stoot. In 1882

sputterde een Schiedams gemeenteraadslid nog tegen: 'Is eene drinkwaterleiding voor Schiedam zo bijzonder noodzakelijk? Het Maaswater toch is hier gemakkelijk te verkrijgen. De stad is doorsneden met vele havens en grachten zodat de ingezetenen ruimschoots in de gelegenheid zijn zich water voor ander gebruik aan te schaffen.' Het raadslid trok aan het kortste eind; in 1886 kreeg Schiedam zijn waterleiding.

In Dordrecht waren ze al eerder overtuigd van nut en noodzaak van schoon drinkwater. Daar ging op 1 november 1883 het waterleidingbedrijf van start. Er waren langs de oevers van het Wantij bezinkvijvers en zandfilters aangelegd om het rivierwater te zuiveren voordat het in de zogeheten reinwaterkelder werd gepompt. Deze kelder lag onder de watertoren, letterlijk en figuurlijk het hoogtepunt van het complex. Het was een soort kasteel, een cha-

teau d'eau, met onderin de machinekamer, op de verdiepingen daarboven de woning van de stoker en de machinist, daar weer boven een lezolder en helemaal bovenin het enorme waterreservoir. Dat zorgde volgens de wet van de communicerende vaten voor een systeem van natuurlijke druk, waardoor het water met kracht uit de Dordtse kranen stroomde. Het kasteelachtige karakter was vooral te danken aan vier achthoekige hoektorens. Via een van die torentjes werd het water omhoog gepompt en stroomde het weer naar beneden, in een ander werd stoom uit de machinekamer afgevoerd, de andere twee waren trappenhuizen. Om de waterdruk te vergroten werd in 1938 de watertoren opgehoogd. Omdat niet zeker was of de fundering dit extra gewicht zou kunnen dragen werden alle vier de torentjes afgebroken. Het was slechts een van de vele veranderingen die het oorspronkelijke complex in

de loop der tijd onderging. Zo werd er niet meer alleen rivierwater, maar ook grondwater ingenomen, waardoor andere zuiveringstechnieken noodzakelijk werden. Ook werd de methode van de natuurlijke druk vervangen door elektrische pompsystemen en werd in 1943 een speciaal pompgebouw op het terrein neergezet. Door dit alles had de Dordtse watertoren in 1968, net als overigens bijna alle 250 andere watertorens in Nederland, zijn functie

verloren. De toren bleef staan, maar raakte in verval. Het in Eneco opgegaane waterleidingsbedrijf centraliseerde zijn zuiveringsactiviteiten en vertrok van de oevers van het Wantij. Verlaten gebouwen, een tegen de monumentale watertoren aangebouwd magazijn, bouwafval - het was een lelijk en rommelig gebied toen de gemeente Dordrecht Hans Loos, Dorine de Vos en Daan van der Have vroeg of zij daar het kunststukje wilden herhalen dat zij in Rotterdam op de Kop van Zuid hadden uitgethaald met het voormalige hoofdgebouw van de Holland Amerika Lijn. Door dat gebouw om te toveren tot het spraakmakende Hotel New York, wisten zij begin jaren negentig de toen nog desolate Kop van Zuid nieuw leven in te blazen. In de omgeving van de watertoren, waar nog meer oude industriële activiteiten het loodje hadden gelegd, wilde Dordrecht een nieuwe woonwijk realiseren. Een in het oog springende horecagelegenheid moest daarbij een voorttrekkersrol spelen. Een luchtfoto uit 1930 trok het drietal over de streep: de watertoren lag indertijd als een Frans kasteel, ommuurd en door vierkante bassins omringd, op een schiereiland in Wantij. Deze aanblik prikkelde hun fantasie. De drie stelden een aantal stevige eisen aan de gemeente en gingen vervolgens in 2005 aan de slag. Van uitbesteding en/of concentratie op corebusiness was geen sprake. Het trio werkte als projectontwikkelaar, architect, grafisch ontwerper, aannemer, tuinman en exploitant

tegelijk. Het resultaat van hun inspanningen en investeringen is ronduit verbluffend. Het complex heet tegenwoordig Villa Augustus. Het is een indrukwekkend monument geworden, met binnen de 'kasteelmuren' prachtige tuinen in uiteenlopende stijlen. De watertoren heeft zijn torentjes teruggekregen. Van gaas. Naast de toren staat een stoere lift. In de toren zelf zit een hotel. In het voormalige pompgebouw een restaurant. In de voormalige machinekamer op de begane grond van de watertoren bevinden zich de Moestuinzal en de Wantijzaal. Deze zijn het hele jaar beschikbaar als vergader- of trainingsruimte. In de zomermaanden wordt ook de Limonaia, de kas waar de citroenbomen overwinteren, als zodanig gebruikt. Ook bedrijven zijn daar van harte welkom.

Villa Augustus
Oranjelaan 7
3311 DH Dordrecht
078-6393111
info@villa-augustus.nl
www.villa-augustus.nl

Aantal zalen: 3.
Grootste zaal: 80 personen.
Kleinste zaal: 40 personen.
Bereikbaarheid: voor auto's (betaald) parkeren naast Villa Augustus op parkeerterrein Energiehuis. Vanaf Dordrecht Centraal station Stadsbus 4 (richting Staart), halte Parklaan. Vanuit Rotterdam en Papendrecht leggen resp. waterbus 20 en 22 aan bij halte Merwekade, waarna het nog 10 minuten lopen is.